

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 31. Guarambareæ expeditionis initium, progressus & finis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

Guairaniæ inspector, & ab Inquisitionis Commissario delegatus, Societati maximè infensus. Qui ubi in Provinciam venit, communicato cum Indorum vexatoribus consilio, sparit famam se expellendæ Societatis ergò in Guairaniam cum potestate venisse: & ut Neophytos à Sociis alienaret, adeò multa in hos confinxit, ut illi à suorum Magistrorum cura abhorrentes, templum nostrum domumque ingredi plerique jam renuerent. Sed quod palmare fuit, idem ipse Antonium Ruifium Sanctæ Inquisitionis Commissario rationem redditurum ad Assumptionis urbem ire compulit, occasione inde arreptâ, quòd Inquisitorum fasciculus litterarum Ruifio commissus (quem bonâ fide, non acceptâ cautione, reddiderat) nusquam appareret. Absente Ruifio in unum Simonem Maçetam incubuit novorum oppidorum cura, necnon malevolorum perfidia, in id maximè intentâ, ut destructis Lauretanâ & Sancti Ignatii coloniis, aliò ad servitia transferrent. In eum finem Simonem Maçetam indignis planè modis adversarii vexavere. Atque ut videas Barbarorum inconstantiam, ipse Maracana. Sociorum hæcenus adstipulator, ab Canonico illo sollicitatus de Societate expellenda, accersendisque aliis Sacerdotibus, & deserendis oppidis, consilia cum duobus aliis Casiquiis agitans. magnam popularium partem in suam sententiam traxit. Quare cognitâ, Simon Maçeta, instinctu planè Divino, advocatâ Neophytorum concione in hæc verba protupit. *Filioli, inquit, mei, quos in Christo genui, non me latent malevolorum machinationes: sed se existimatum velim, conspirationis auctores brevi morituros: his sublati optatâ pace fruamur.* Hoc dicto se subduxit: postridie verò quàm hæc dixerat, Maracana, & duo conjuratores Casiquii, in morbum incidere, atque inter quadriduum à peccatis absoluti obiere: quos Simon Maçeta ad terrorem cæterorum, continuatis tumulis, addito vindictæ Divinæ monumento, sepelivit. Canonicus interjecto tempore in Assumptionis urbe viperæ morfu extinctus, funestâ morte documento fuit, longas esse Dei manus, miseros à malevolorum injuriis severè vindicantis. Multos menses tenuit hæc vexatio, donec è Paraquariæ metropoli Ruifius rediens, Sanctæ Inquisitionis Commissarii litteras, tam suæ innocentis, quàm Canonici temeritatis testes, promeret. Deinde memoratur factum Casiquii numerofo pellicatu & simulatione infamis, qui quæsi è dæmonis servitute se eripere vellet, sex pellices, spectante populo, ad Socios adduxit, rogans ut eas iusto cum aliis matrimonio copularent. Triginta tamen alias, Ananiâ peior, occuluerat: quare non diu post in morbum incidens, morte corporis, Sacramentis ante expiatus, simulationem luit. Ager in ultimò agone inquietissimè agens, interrogatus à Sacerdote nostro, num Christianus foret? Respondit dudum sibi nomen assumpsisse, cum die Dominico, pro more, in Hispanorum templo plebem aquâ lustrali Sacerdos aspergeret, Baptismum alium necesse, & hunc sibi sufficere putavisse. Errorem dedoctus, à Ruifio baptizatus placidè exspiravit.

Antonius Ruifium ad urbem ire compulit.

Maracana à Patribus deficit.

Maracana & ejus adstipulatores puniuntur.

Et Canonicus.

Antonius Ruifius ab calumniâ liberatur.

Simulator Casiquius puniuntur.

Et baptizatur.

1614.

CAPUT XXXI.
Guarambaræ expeditionis initium progressus, & finis.

GUARAMBARÆUM oppidum, nongentis familiis partim Christianis, partim Ethnicis, tum temporis constans, adverso Paraquario flumine quinquaginta leucis ab Assumptionis urbe distat, nullâ re memorabile, nisi quòd morbido in locis situm esset. Eò iter erat per paludes nudatis fermè corporibus transmittendas, aut per Paiguarum ferocissimorum Barbarorum fines; utrobique iretur, magna erant vitæ pericula & labores subeundi. Decimo circiter à Guarambaræ lapide, Pitouenses & Nieguaræ duo oppida trècentarum familiarum conflaverant. Sed omnes hi servitio personali obnoxii fuerant, timebaturque, ne, recrudescente malò, si Societas servitiis obliteret, lites religiôsæ quieti obversæ orirentur. Quare eò Socios mittere Provincialis diu recusarat. Cedendum tamen tandem fuerat ante biennium auctoritati Francisci Alfari, nomine Regis id exigentis, & miseræ Indorum à quindecim annis, Sacerdotum defectu, se sine Sacramentis vivere & mori querentium. Præterea spes erat per eam regionem ad Itatinensem Provinciam, Societati destinatam, & ejus postea laboribus clarissimam, penetrandi. Illuc igitur delati Vincentius Griffius, & Baltazar Senia, cum altero Socio, Ethnicos maximè volentes in his tribus oppidis baptizavere: tum Neophytorum curæ se totos tradidere. Non diu post Vincentius Griffius ex eo loco in alium translatus est, qui post egregiè

Defectus Sacerdotum.

Vincentius Griffius ad alium ordinem se transfert.

inter

inter Indos navatam operam, quod iracundiam non satis frænaret, interjecto tempore alterius Ordinis Institutum, Societatis permisso, amplexus est. In hoc etiam laudandus, quod totâ vitâ, Societatis æstimator, pristino gradu non sine lacrymis ac tenerimo sensu ubique se indignum prædicaret. Ideo bonam mortem Cordubæ Tucumanorum in senectute sortitus est. Vincentio Griffio successit Didacus Boroa, & Baltazari Seniæ morte præcoci sublato Joannes Salas, quorum laborum magnitudinem inde conjicies, quod sesquianno quingenta supra mille capita Sacramentis expiata in his oppidis peste absumpserit. Sed quâvis peste gravior imminebat miserorum capitibus quorundam vexatio, adeo pertinax, ut, quamvis Senatus Regius & Archiepiscopus juberent leges Regias, quoad servitia, servari, non desissent qui his refragarentur. Cùmque Societas negaret posse se connivere indorum injuriis, jussu Majorum stationem, continuis litibus obnoxiam, biennio postquam iniverat, deseruit.

PRIDIE quàm abirent, Baltazaris Seniæ ossa secum ad Assumptionis Collegium transportanda Socii clam effodere tentantes, ab indis prohibiti sunt, miseriam suam inconsolabiliter deplorantibus: *An non, aiebant, satis miseri sumus vestro, ô Patres, discessu, ut etiam velitis nos carissimi animarum nostrarum parentis exuviis privare? quam spem tandem habebimus, si defunctorum aequè ac vivorum perfugio carere cogamur?* dictis addidere gestus planè lamentabiles, adeo ut doloris portio redundaret in Socios, amarissimo fletu filiorum, quos in Christo genuerant, infelicitatem prosequentes. Post Sociorum discessum Guarambarzi, vexationis metu, oppido suo deserto, se nemotibus, pristino more, reddidere, & in fugâ factum edidere memorabile. Nam Baltazaris Seniæ Sanctitatem æstimantes, ossa ejus effossa, arcâque inclusa, secum asportavere, singulis noctibus ex cera sylvestri cereos, venerationis ergo, circa lypsantheam incendentes, donec torsum cicurati ad Assumptionis urbem ossa deferrent, ubi uterque Magistratus solempni pompâ præclaro planè viro parentavit. Id debebatur ejus integritati, jam ante initam Societatem adeo notabili, ut ipse, memor anteaetæ in pueritiâ vitæ, tanquam cessatorem se in Religione accularet, soleretque conscientiarum suarum moderatoribus affirmate, felicem se fore, si æquè piè viveret inter religiosos, ac inter sæculares olim vixerat. Nihil tamen eo fingi poterat ad institutum nostrum accommodatius, sive corporis modestiam, verborum parcitatem, prudentiamque, sive ceteras animi virtutes spectares. Dum adhuc viveret, Guarambarzorum Duci & ejus uxori in somnis apparuisse, ac utrumque invitasse, ut se aprari sinerent ad primam Venerabilis Sacramenti sumptionem, litteris ad Provincialem datis Didacus Boroa author est. In ultimo morbo, in summâ rerum omnium inopiâ, ne buccella quidem panis sepepta, quæ appetenti daretur, adeo ut Xaverianam mortem aliquousque adumbrasse putatus sit.

ANNO currentis sæculi decimo-quarto, comitiis Provincialibus Cordubæ celebratis, plurium suffragiis electus est Joannes Viana, qui Madritum apud Regem Catholicum, & Romam apud Societatis Generalem res Provinciæ & subsidiarios Socios procuratum iret. Sub finem ejusdem anni, Claudii Aquavivæ Generalis litteræ apertæ sunt, quibus Petrus Oniatus Paraquariæ Provincialis designabatur. In quâ Provinciâ fundandâ supra septennium Didacus Torres æquali successu ac labore posuit. Cujus si res gestas, itinera, terræ molem consideres, longè plurium annorum opus affirmabis. Provinciam iniens, quatuordecim tantum Socios in uno Collegio, ac tribus domiciliis, per Chilense regnum, Tucumaniam & Paraquariam sparsos reperit. Successori unum supra centum in novemdecim stationibus reliquit. Quis credat tantillo tempore, tantillis copiis tres amplissimas Provincias, octingentis & quinquaginta leucis in longum protensas (nam id intervallum inter Chiloensem sedem & Guairaniæ ultimum oppidum intercedit) & utrumque mare, Atlanticum scilicet & Pacificum, quâdam quasi domorum serie connecti potuisse. Chiloenses, ultimi fermè terrarum populi, per-

*Pessia.**Servitium personale.*

CAPUT
XXXII.
De Baltazari
re Senia.

*Cadaver
ejus æstima-
tum;**Et honoratum.**Baltazaris
Seniæ virtus.*

CAPUT
XXXIII.
De sedibus
novæ Para-
quariensis
Provinciæ.

*Joannes Viana
procurator.**Provincia
magnitudo.*